

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 91/2024

Ahmakanta Suomessa 2024

Samuli Heikkinen, Samu Mäntyniemi, Mia Valtonen ja
Ilpo Kojola

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 91/2024

Ahmakanta Suomessa 2024

**Samuli Heikkinen, Samu Mäntyniemi, Mia Valtonen ja
Ilpo Kojola**

Viittausohje:

Heikkinen, S., Mäntyniemi, S., Valtonen, M. & Kojola, I. 2024. Ahmakanta Suomessa 2024. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 91/2024. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 12 s.

Samuli Heikkinen, ORCID ID, <https://orcid.org/0000-0003-1786-9506>

ISBN 978-952-380-984-0 (Verkkójulkaisu)

ISSN 2342-7639 (Verkkójulkaisu)

URN <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-984-0>

Copyright: Luonnonvarakeskus (Luke)

Kirjoittajat: Samuli Heikkinen, Samu Mäntyniemi ja Ilpo Kojola

Julkaisija ja kustantaja: Luonnonvarakeskus (Luke), Helsinki 2024

Julkaisuvuosi: 2024

Kannen kuva: Tapio Visuri

Tiivistelmä

Samuli Heikkinen¹, Samu Mäntyniemi², Mia Valtonen² ja Ilpo Kojola³

¹ Luonnonvarakeskus, Paavo Havaksen tie 3, 90570 Oulu

² Luonnonvarakeskus, Viikinkaari 9, 00790 Helsinki

³ Luonnonvarakeskus, Tekniikankatu 1, 33720 Tampere

Vuoden 2024 helmikuussa ahmojen lukumäärän Suomessa arvioitiin olleen noin 415 (95 % todennäköisyysväli 348–495). Arvio pohjautuu riistakolmiolaskentoihin ja kolmen pohjoisimman kunnan (Enontekiö, Inari, Utsjoki) osalta Metsähallituksen koordinoimiin ja yhdessä paliskuntien kanssa suorittamiin aluelaskentoihin vuosina 2020–2023. Arvion pohjana on ahmojen todennäköisin yksilömäärä riistakolmioilla (375 yks., 95 %:n todennäköisyysväli 313–450 ahmaa) ja arvioon pohjoisimpien kuntien ahmakannasta (40 yks. 95 %:n todennäköisyysväli 35–45). Poronhoitoalueen riistakolmioilla liikkui 95 %:n todennäköisyydellä 61–147 ahmaa, todennäköisimmän yksilömäärän ollessa 100. Suomen ahmakannan yksilömäärä on kasvanut 1990-luvun alkuun verrattuna noin kymmenkertaiseksi.

Vuoden 2024 kanta-arvio on noin 7 % pienempi kuin vuoden 2023 arvio (447 ahmaa). Yksilömäärän pieneneminen näkyy selvemmin poronhoitoalueen kolmioaineistossa, jossa ahman ylitysjälkien määrä putosi noin puoleen verrattuna vuoteen 2023. Muun Suomen alueella muutos oli pienempi. Satunnaisuus vaikuttaa vähälukuisen eläimen jälkien frekvenssiin riistakolmioilla. Siksi kannan kehityssuunnasta voidaan tehdä arvio vasta useamman vuoden aineiston pohjalta.

Asiasanat: Ahma, kannan kehitys, ahmakanta 2024, riistakolmiot, ahmalaskennat

Sisällys

1. Suomen ahmakanta 2024	5
2. Ahmakannan kehitys	6
3. Kanta-arvion aineistot ja menetelmät.....	7
3.1. Riistakolmiot.....	7
3.2. Muutoksia aluelaskennoissa.....	9
4. Ahman esiintyminen ja populaatiot	10
5. Ahman biologiasta.....	11
Viitteet.....	12

1. Suomen ahmakanta 2024

Ahmakannan yksilömäärä vuonna 2024 talvella oli 348–495 ahmaa (vuonna 2023 390–504 yksilöä). Poronhoitoalueella eleli 95–190 yksilöä. Poronhoitoalueen ulkopuolisen Suomen yksilömäärä on todennäköisimmin 275 ahmaa (228–330 yksilöä) (Taulukko 1).

Vuoden 2024 kanta-arvio on noin 7 % pienempi kuin vuoden 2023 arvio. Yksilö-määrän pieneneminen näkyy selvemmin poronhoitoalueen kolmioaineistossa, jossa ahman ylitysjälkien määrä putosi noin puoleen verrattuna vuoteen 2023. Muun Suomen alueella muutos oli pienempi. Satunnaisuus vaikuttaa vähälukuisen eläimen jälkien frekvenssiin riistakolmioilla. Siksi kannan kehityssuunnasta voidaan tehdä arvio vasta useamman vuoden aineiston pohjalta.

Taulukko 1. Arvio Suomen ahmakannan yksilömäärästä kevättalvella 2024. Aineisto: Luonnonvarakeskus.

Aineisto	Alue	Todennäköisin yksilömäärä, 95 %:n todennäköisyysväli
Riistakolmiot	Poronhoitoalue ilman kolmea pohjoisinta kuntaa	100 (61–147)
Riistakolmiot	Muu Suomi	275 (228–330)
Aluelaskennat (2020–2023)	Enontekiö, Inari, Utsjoki	40 (35–45)
Riistakolmiot ja erillislaskennat	Poronhoitoalue yhteensä	140 (95–190)
Yhdistelmä	Koko maa	415 (348–495)

2. Ahmakannan kehitys

Ahmakanta on runsastunut noin kymmenkertaiseksi vuosijaksolla 1989–2023. Viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana kannan runsastuminen on ollut aiempaa voimakkaampaa (Kuva 1). ”Koko maa” ei sisällä kolmea pohjoisinta kuntaa.

Kuva 1. Ahmojen todennäköisin yksilömäärä ja 95 %:n todennäköisyysväli riistakolmioaineistossa vuosina 1989–2024. Todennäköinen yksilömäärä laskettuna poronhoitoalueelle ja muulle Suomelle sekä yhdistettynä koko Suomen alueelle. Aineisto: Luonnonvarakeskus.

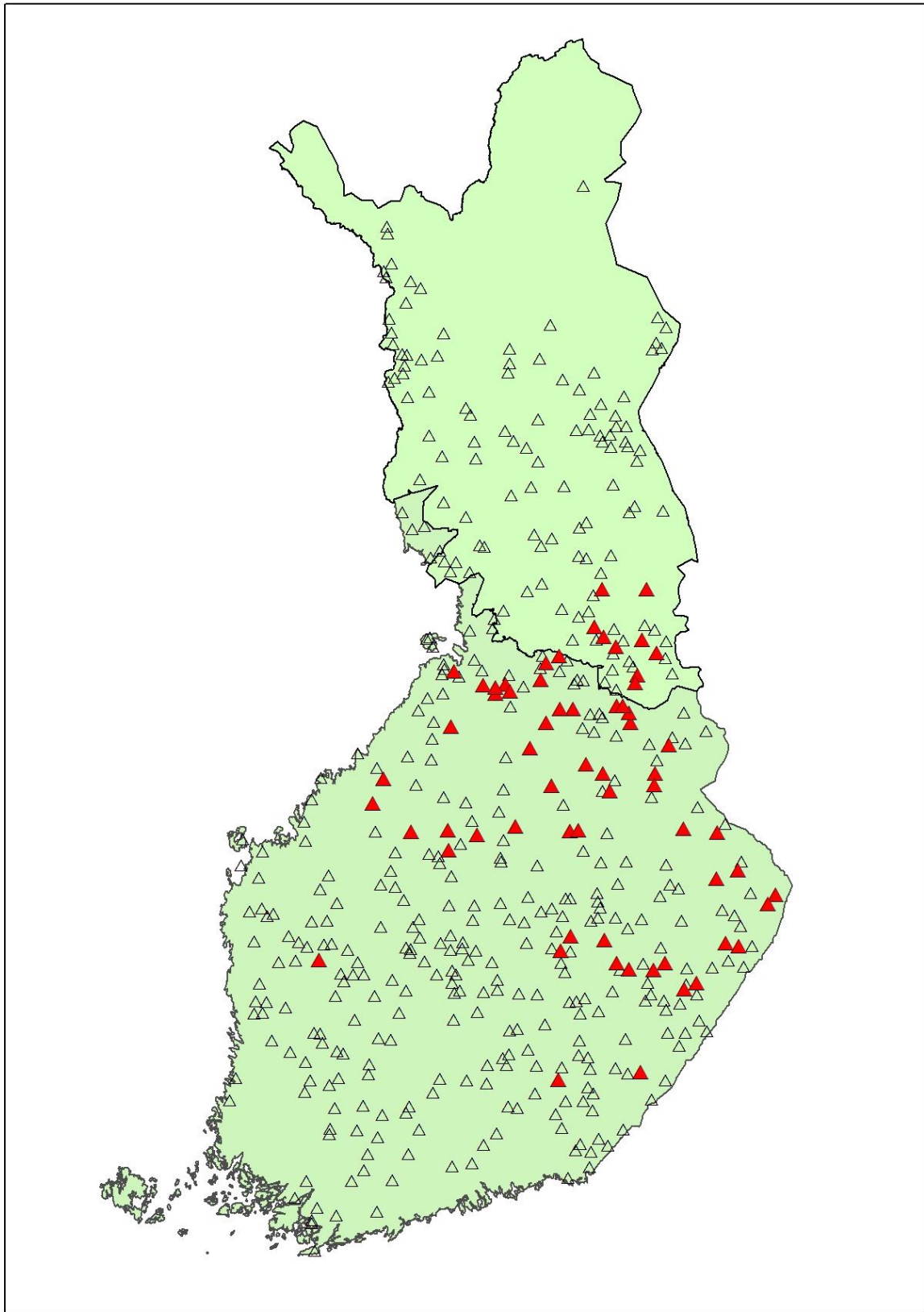
Kolmen pohjoisimman kunnan alueella vuosina 2020–2023 tehdyissä aluelaskennoissa havaittiin noin 35–45 ahmaa (ks. luku 3.2.). Laskennoissa todettujen ahmojen määrä on jonkin verran vähentynyt viime vuosina.

Kolmen pohjoisimman kunnan alueella ahmojen aiheuttamien vahinkojen yhteenlaskettu määrä oli korkeimmillaan vuonna 2020 (2577 tapausta), jonka jälkeen vahinkojen määrä väheni puoleen (Kuva 3). Viimeisen vuoden aikana vahinkojen määrä on jälleen kääntynyt nousuun (2023: 1 284 vahinkoa, 2024: 1 638 vahinkoa, tiedot irrotettu tietokannasta 31.10.2024 jolloin vuosi vielä kesken). Vahinkojen määrässä olevaan vuosivaihteluun heijastunevat ahmojen lukumäärän ohella myös esimerkiksi lumiolot, sillä niillä voi olla yhteys porojen alttiuteen päätyä ahman saaliiksi.

3. Kanta-arvion aineistot ja menetelmät

3.1. Riistakolmiot

Ahmakanta-arvion ensisijainen aineisto on riistakolmioiden (Kuva 2) talvilaskentojen tulokset. Riistakolmiot ovat pysyviä metsäriistan runsauden seurantaan varten perustettuja laskentareittejä. Riistakolmio on tasasivuinen kolmio, jonka sivu on 4 km, ja siten laskentalinjan kokonaispituus on 12 km. Kolmiot säilyvät samoina vuodesta toiseen, vaikka alueelle tehtäisiin esim. metsähakkuita. Kesälaskennassa keskitytään kanalintuihin, ja talvella lasketaan riistanisäkkäiden jäljet (teksti: riistakolmiot.fi). Riistakolmioaineistoihin pohjautuva arvio perustuu ahman jälkien määrään riistakolmioiden talvilaskennoissa ja aineistoon ahman vuorokausijäljen keskimääräisestä pituudesta (19,5 km). Vuorokausijäljen pituuden keskimääräinen mitta pohjautuu kymmenen eri ahmayksilön jäljityksiin. Tässä yhteydessä käytämme jo 1930-luvulla kehitettyä Formosovin menetelmää, jolla ylitysjälkimäärä muutetaan eläinyksilöiden määräksi. Alun perin kokeilun kautta on syntynyt ratkaisu, joka nykyään tunnetaan muodossa $T = 1,57 S / M D$, jossa S on ylitysjälkien keskimääräinen lukumäärä vuorokaudessa, M laskentalinjan pituus ja D lajin keskimääräinen kulkumatka vuorokaudessa. Yhtälön vakio 1,57 on "tilatekijä" eli $\frac{1}{2}$. Todennäköiset yksilömäärät ja 95 % todennäköisyysvälit laskettiin riistakolmioaineistosta yhtäältä koko Suomen osalta ja toisaalta erikseen poronhoitoalueen ja muun Suomen kolmioille, lukuun ottamatta kolmea pohjoisinta kuntaa. Näin meneteltiin, koska tunturialueella on riistakolmioita erittäin vähän. Harvalukuisen eläimen vuosittaiseen jälkimäärään vaikuttaa sattuma enemmän kuin yleisemmillä riistaeläimillä. Otantaan liittyvän sattuman vaikutus pyrittiin poistamaan käyttämällä todennäköisyysmallia, joka erottelee otantaan liittyvän sattuman populaation luonnollisesta vaihtelusta. Otantaan liittyvä satunnaisvaihtelu koskee havaittujen ylitysjälkien määrää rajallisella laskentalinjalla. Mallin tuloksena saatiin arvio vuosittaisista ahmojen lukumääristä todennäköisyysjakauman muodossa.

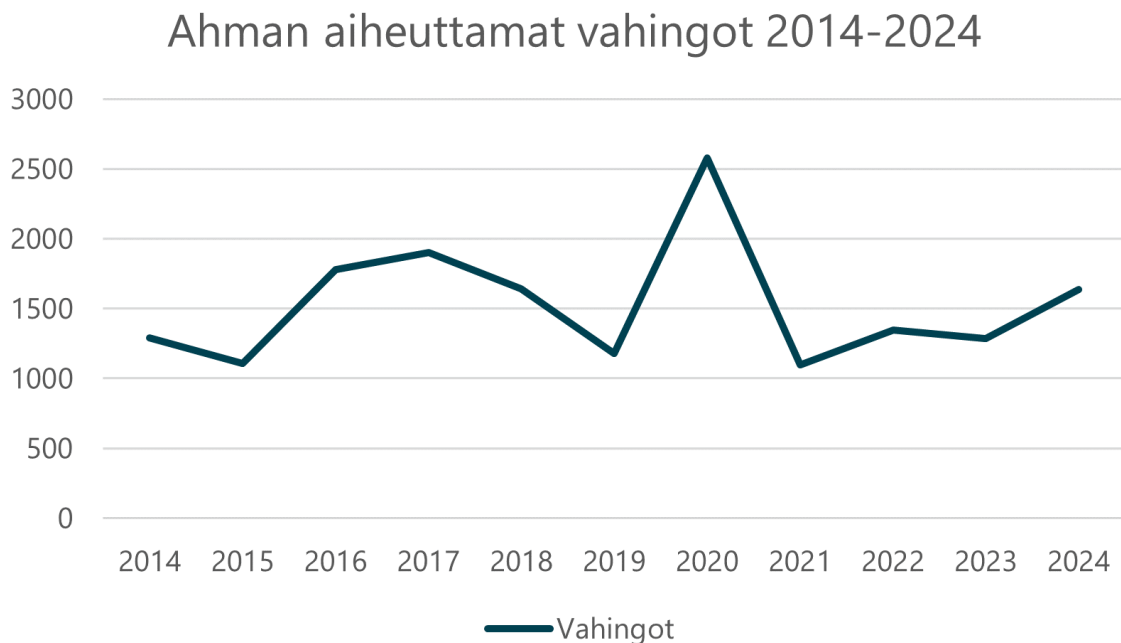

Kuva 2. Kaikki lasketut riistakolmiot (harmaat kolmiot) sekä kolmiot (punaiset kolmiot), joilla ahman ylitysjälkiä todettiin kevättalven 2024 laskennassa. Lähde: Luonnonvarakeskus

3.2. Muutoksia aluelaskennoissa

Kolmen pohjoisimman kunnan alueella Metsähallitus ja paliskunnat suorittivat aluelaskennan vuonna 2022. Laskentaviikon aikana pyrittiin selvittämään alueen ahmojen lukumäärä mahdollisimman tarkoin etsimällä jälkiä ja seuraamalla niitä mahdollisimman pitkään eri eläinyksilöiden erottamiseksi toisistaan. Laskenta-alueilla eleli yhteensä noin 30 ahmaa. Laskenta-alueiden ulkopuolelle jäävillä alueilla liikuskeli arviolta 6–15 ahmaa. Ylä-Lapin ahmakannaksi arvioitiin tuolloin 35–45 yksilöä.

Metsähallituksen toteuttamat laskennat lopetettiin vuonna 2023 säästötoimien seurauksena. Aluelaskentatiedon puuttuessa Ylä-Lapin ahmatilannetta selvitettiin tarkastelemalla riistavahinkorekisterin tietoja viimeisen kymmenen vuoden osalta (vuoden 2024 tiedot irrotettiin 31.10.2024). Tarkastelua suoritettiin kolmen pohjoisimman kunnan alueella (Kuva 3). Porovahinkojen huippukohta ajoittuu vuodelle 2020, jonka jälkeen vahinkojen määrä tippui puoleen pysytellen alemmalla tasolla aina vuoteen 2023 saakka. Vuoden 2024 aikana vahinkojen määrä näyttää taas kääntyneen kasvuun (huom! vuoden vahinkomäärät on irrotettu kannasta 31.10.2024).

Kuva 3. Ahman poroille aiheuttamat vahingot vuosina 2014–2024 kolmen pohjoisimman kunnan alueella. Aineisto: Riistavahinkorekisteri

4. Ahman esiintyminen ja populaatiot

Ahma on meillä esiintyvistä suurpedoista selvästi vähälukuisin Euroopassa. Sitä esiintyy vain Suomessa, Norjassa, Ruotsissa ja Venäjällä. Ahma rauhoitettiin Ruotsissa jo vuonna 1969. Esiintymisessään vahvasti Ruotsin puolelle keskittyvä skandinaavinen ahmakanta on rauhoituksen jälkeen yksilömäärältään moninkertaistunut ja levittäytynyt myös Suomen tunturialueelle. Suomessa ahma rauhoitettiin vuonna 1982, jolloin kannan koon arvioitiin kuitenkin olleen vain muutamia kymmeniä yksilöitä. Rauhoituksen jälkeen ahma alkoi asteittain runsastua.

Ahma esiintyy Suomessa kahtena populaationa. Pohjois-Lapin ahmat kuuluvat skandinaaviseen kantaan ja muualla Suomessa tavattavat yksilöt ovat pääosin samaa populaatiota Luoteis-Venäjän ahmakannan kanssa (Lansink ym. 2020). Poronhoitoalueen ulkopuolisen ahmakannan populaatiogenetiikkaa on tutkittu analysoimalla etenkin erityisistä karvapyödyksistä saatuja näytteitä. Lapissa Metsähallituksen kenttähenkilöstö on kerännyt talteen ulostenäytteitä. Pohjois-Lapin ahmat liikkuvat myös Norjan ja Ruotsin puolella (Kleven ym. 2019, Lansink ym. 2020). Syynä ahmojen vähentymiseen Tunturi-Lapin laskenta-alueilla on todennäköisesti ahmakantaan kohdistunut pyynti, joka ollut etenkin Pohjois-Norjassa huomattavan voimape räistä. Suomen Tunturi-Lappiin rajoittuvilla alueilla Norjassa tapettiin vuosina 2014–2020 yhteensä 161 ahmaa. Ahman esiintymiseen Länsi-Suomessa heijastuu 1980- ja 1990-luvuilla toteutetut, yhteensä 15 yksilön siirtoistutukset. Läntisessä Suomessa on jo 2000-luvun alkupuolelta lähtien esiintynyt pentuja tuottava populaatio.

5. Ahman biologiasta

Ahma on arktisella ja alpiinisella tundralla sekä pohjoisissa havumetsissä elävä kookas näätäeläin, joka on sekä raadonsyöjä että etenkin poronhoitoalueella myös aktiivinen saalistaja. Ahma on hidas lisääntyjä; naaras synnyttää kerrallaan tavallisesti 2–3 pentua ja skandinaavisen tutkimusaineiston perusteella pitää usein väli vuoden lisääntymisessään. Ahma saa pentuja tavallisesti helmikuussa, mutta voi joskus synnyttää jo tammikuun loppupuolella. Skandinaavisessa, 31 pentuetta käsittävässä aineistossa aikaisin pentue oli syntynyt 29. tammikuuta (Aronsson 2017). Naaras usein siirtelee pentuja pesäpaikasta toiseen, minkä takia naaraan liikkuminen ei keskity yhden pesäpaikan ympäristöön (Aronsson 2017).

Ahman ravinnon koostumus vaihtelee alueellisesti. Itä-Suomessa pesivien ahmanaraiden ravinnossa päärooli on hirvillä, joita ahmat löytävät haaskoina susien reviireiltä (Koskela ym. 2013a). Ruotsissa on havaittu hirvenpyynnin ohessa metsään jääneillä hirvien jäännöksillä olevan ahmalle suuri merkitys myös susilaumojen reviireillä (Wikenros ym. 2013). Poronhoitoalueella pesivien ahmojen ravinnossa tärkeimmällä sijalla on poro (Koskela ym. 2013a). Havumetsäalueen ahmat saalistavat myös metsäjäniksiä (Koskela ym. 2013b). Skandinaviassa on havaittu pikkujyrsijöiden esiintymishuippujen vaikuttavan ahmojen pentutuottoon (Landa ym. 1997). Suomen Pohjois-Lapin tuntumaan sijoittuvalla tutkimusalueella Ruotsissa lähettimellä varustetut ahmat tappoivat talvella keskimäärin kaksi poroa kuukaudessa (Mattisson ym. 2016). Suomessa kirjataan ahman tappamiksi poroja lähes pelkästään talvella. Ruotsin tutkimusalueella ahmat tappoivat kesällä hieman yli kaksi poroa kuukaudessa (Mattisson ym. 2016). Ahman elinpiirien koosta ei ole Suomessa kerättyä aineistoa. Skandinavian tunturialueella kerätyn aineiston mukaan naaraiden elinpiirin pinta-ala on keskimäärin 170 km² ja urosten 730 km² (Persson ym. 2010). Nuorten ahmojen tiedetään voivan vaeltaa satojen kilometrien päähän synnyinalueeltaan, mutta keskimääräiset etäisyydet uudelle elinalueelle olivat esimerkiksi skandinaavisessa aineistossa uroksilla vain 51 km ja naarailta 60 km (Vangen ym. 2001).

Viitteet

- Aronsson, M. 2017. O Neighbour, Where Art Thou? Spatial and social dynamics in wolverine and lynx from individual space use to population distribution. Väitöskirja, SLU, Uppsala.
- Koskela, A., Kojola, I., Aspi, J. & Hyvärinen, M. 2013a. The diet of breeding female wolverines (*Gulo gulo*) in two areas of Finland. *Acta Theriologica* 58: 199–204.
- Koskela, A., Kojola, I., Aspi, J. & Hyvärinen, M. 2013b. Effect of reproductive status on the diet composition of wolverines (*Gulo gulo*) in boreal forests of Eastern Finland. *Annales Zoologici Fennici* 50: 100–106.
- Landa, A., Strand, O., Swenson, J.E. & Skogland, T. 1997. Wolverines and their prey in southern Norway. *Canadian Journal of Zoology* 75: 1292–1299.
- Kleven, O., Ekblom, R., Spong, G., Lansink, G.M.J., Aspi, J., Creel, S., Kojola, I., Kopatz, A., Koskela, A., Kvist, Singh, N., Kindberg, J., Ellegren, H. & Flagstad, Ø. 2019. Estimation of gene flow into Scandinavian wolverine population. NINA Report 1617. 25 s.
- Lansink, G.M., Esparza-Salas, R., Joensuu, M., Koskela, A., Bujnakova, D., Kleven, O., Flagstad, Ø., Ollila, T., Kojola, I., Aspi, J. & Kvist, L. 2020. Population genetics of the wolverine in Finland: the road to recovery? *Conservation Genetics* 21: 481–499.
- Mattisson, J., Rauset, G.R., Odden, J., Andren, H., Linnell, J.D.C. & Persson, J. 2016. Predation or scavenging? Prey body condition influences decision-making in a facultative predator, the wolverine. *Ecoscience* 7: e01407.
- Persson, J., Wedholm, P. & Segerström P. 2010. Space use and territoriality of wolverines (*Gulo gulo*) in northern Scandinavia. *European Journal of Wildlife Research* 56: 49–57.
- Vangen, K.M., Persson, J., Landa, A., Andersen, R. & Segerström, P. 2001. Characteristics of dispersal in wolverines. *Canadian Journal of Zoology* 79: 1641–1649.
- Wikenros, C., Sand, H., Ahlqvist, P & Liberg, O. 2013. Biomass flow and scavengers use of carcasses after re-colonization of an apex predator. *Plos ONE* 8(10): e77373.

**Löydät meidät
verkosta**

luke.fi

Luonnonvarakeskus (Luke) Latokartanonkaari 9, 00790 Helsinki